

Bilten XXI

Škole političkih studija

Podgorica, mart 2020.

Škola političkih studija, Crna Gora
mart 2020. godine

Urednica

Jelena Ristović

Autori

Aleksandar Damjanović

Dušica Merdović

Adel Omeragić

Milan Vujović

Nikola Pešić

Milan Žugić

Milan Radović

Korektura

Jelena Ristović

Prelom i dizajn

Zoran Zola Vujačić

Stavovi izneseni u ovom izvještaju ne moraju nužno odražavati mišljenje Ambasade Kraljevine Norveške, Balkanskog fonda za demokratiju Njemačkog Maršalovog fonda Sjedinjenih Američkih Država ili njihovih partnera. Izrazi koji se u ovom izvještaju koriste za fizička lica u muškom rodu podrazumijevaju izraze u ženskom rodu.

*“This project is financially supported by The Royal Norwegian Embassy in Belgrade
<https://www.norway.no/en/serbia/> ”*

*“Realizaciju projekta finansijski je podržala ambasada Kraljevine Norveške u Beogradu
<https://www.norway.no/en/serbia/> ”*

SADRŽAJ

<i>Uvod</i>	4
<i>Aleksandar Damjanović</i>	5
<i>Dušica Merdović</i>	6
<i>Adel Omeragić</i>	7
<i>Milan Vujović</i>	8
<i>Nikola Pešić</i>	9
<i>Milan Žugić</i>	10
<i>Milan Radović</i>	11

Uvod

Dragi alumnisti i prijatelji,

Škola političkih studija je osmišljena kao platforma za obrazovanje društvenih i političkih aktivista i ljudi koji utiču na crnogorske političke procese, kako bi time ojačali i njihove kapacitete i stvorili sinergiju u cilju što boljeg zajedničkog odgovora na probleme crnogorskog društva. Dakle, upravo na probleme poput trenutne krizne situacije sa COVID-19, koja je na probu stavila sve institucionalne i zakonske mehanizme i društveno odgovornu svijest građana koji su kontinuirano izgrađivani nakon ratova devedesetih godina.

Shodno postepenom prelivanju krize sa zdravstvenog na institucionalnu i političku ravan, od efikasnosti institucija sistema javne zdravstvene zaštite, ekonomske situacije do problematike vezane za privatnost i pristup informacijama i stanja ranjivih grupa, poput romske zajednice i izbjeglica i tražioca azila – raste i naša zabrinutost po pitanju efikasnosti svih javnih kontramjera. Stoga smo zamolili naše alumniste iz političkog, NVO i medijskog sektora da ponude svoja razmišljanja o trenutnoj krizi, njenim mogućim posljedicama i modelima njihovih otklanjanja i prevazilaženja.

Tome je posvećen naš Bilten. Nadamo se da će doprinijeti zdravoj i konstruktivnoj raspravi o teškim vremenima pred nama.

S poštovanjem,

Jelena Ristović,
koordinatorka Škole političkih studija

ALEKSANDAR DAMJANOVIĆ
nezavisni poslanik u Skupštini Crne Gore
aleksandar.damjanovic@skupstina.me

Zajednički protiv najvećeg izazova savremene Crne Gore

Politička kriza u Crnoj Gori, generisana je u dužem vremenskom periodu, a svoju kulminaciju će imati u periodu pred nama, determinisanom i pandemijom korona virusa i strahovitim posljedicama koje ista izaziva, ne samo na zdravstvenom, već i na ekonomskom i socijalnom planu u cijelom svijetu. Postojeće političke i društvene podjele, samo će pojačati negativne efekte nadolazeće globalne ekonomske krize i recesije, koja će pogoditi i Crnu Goru, kao što će ekonomske posljedice pandemije korona virusa dodatno produbiti brojne podjele u našem društvu i dodatno ga destabilizovati. Možda je posljednji trenutak da se dođe do šireg političkog i društvenog konsenzusa, da svi akteri, i oni koji podržavaju vlast, i oni koji podržavaju opoziciju smognu snage i odgovornosti kako bi se urgentno, na najbolji način reagovalo na posljedice koje već izaziva pandemija korona virusa, ali istovremeno i rješavali brojni problemi koji opterećuju crnogorsko društvo. Samo dio tih problema, pored nepostojanja urgentnih i dugoročnih mjera za suzbijanje negativnih ekonomskih posljedica pandemije za građane i privredu Crne Gore, uz nesnalaženje većeg broja institucija oko sopstvene uloge u ovom, de fakto, vanrednom stanju, u prvom redu Skupštine Crne Gore, ukazuje na neophodnost širokog dogovora, i stvaranja potrebnog jedinstva kako bi se zajednički izborili sa, možda najvećim izazovima sa kojima se suočava Crna Gora u novijoj istoriji. Možda je sada upravo prilika da se, u istinskom dijalogu, riješavaju gorući izazovi, poput zaustavljanja podjela koje je izazvao Zakon o slobodi vjeroispovijesti, prihvatanjem opravdanih primjedbi kanonske pravoslavne crkve u Crnoj Gori i izmjenom nakaradnih zakonskih normi koje su izazvale proteste desetina i stotina hiljada građana Crne Gore. Istovremeno treba rješavati i institucionalni kaos koji se ogleda u v.d. stanju pojedinih institucija (Sudski savjet, tužilaštvo, ASK, Ustavni sud), stvarati uslove za fer i slobodan izborni proces kroz rad na novom izbornom zakonu, kao i otklanjati suštinske prepreke u pregovorima sa EU, koji su već duže vrijeme praktično zaustavljeni. Imajući sve ovo u vidu, kao i činjenicu da se trenutno ne može predvidjeti do kada će cio svijet, pa i Crna Gora biti u svojevrsnom, formalnom ili neformalnom vanrednom stanju, vrijedno je aktualizovati ideje poput tehničke Vlade, odnosno Vlade nacionalnog jedinstva koja bi se suočila sa svim ovim, i drugim, brojnim izazovima, kako bi Crna Gora, na uspješan, i najmanje bolan način, prevazišla ozbiljne probleme koji potkopavaju temelje cijelog crnogorskog društva.

DUŠICA MERDOVIĆ

pravni savjetnik u nevladinoj fondaciji "Građanska alijansa"
dusica@gamn.org

Postupak odobravanja međunarodne zaštite u Crnoj Gori za vrijeme epidemije

U Crnoj Gori je zbog pojave koronavirusa, nacionalno koordinaciono tijelo za zarazne bolesti, donijelu između ostalog i privremenu mjeru kojom se zabranjuje ulazak strancima, osim strancima sa stalnim ili privremenim boravkom u Crnoj Gori. Ovo sve je imalo uticaja na cio sistem azila u Crnoj Gori, jer je Ministarstvo unutrašnjih poslova poštujući naredbu za preduzimanje privremenih mjera za sprečavanje unošenja u zemlju, suzbijanje i sprečavanje prenošenja novog koronavirusa (Službeni list CG", br. 15/2020 od 15.3.2020. godine, kada je i stupila na snagu), smještaj, prihvata i ostala prava stranaca koja traže međunarodnu zaštitu tretiralo u skladu sa istom.

Pa je tako od dana stupanja na snagu navedene naredbe, Direkcija za prihvata stranaca koja traže međunarodnu zaštitu; (Mup); zabranila ulaz i izlaz strancima koji se nalaze u smještajnim objektima Direkcije za prihvata stranaca. Stranci koji su ušli u zemlju, nakon stupanja na snagu navedene naredbe se ne smještaju u kampovima već u Prihvatilište za strance. Direkcija za azil, kao organ nadležan za vođenje postupka po podnijetom zahtjevu za međunarodnu zaštitu, nastaviće da radi na administrativnim pitanjima i odlukama ali neće primati tražioce međunarodne zaštite do daljnjeg. Obustavljeni su do daljnjeg intervjui pred Direkcijom za azil, koji se odnose na postupak odobravanja međunarodne zaštite. Strancima koji imaju potvrdu o izraženoj namjeri za podnošenje zahtjeva za međunarodnu zaštitu je za sada onemogućeno predavanje zahtjeva za međunarodnu zaštitu. Direkcija za azil, raspolaže sa tačnim brojem tih lica i istima će biti omogućeno da apliciraju za međunarodnu zaštitu nakon što prestanu okolnosti zbog kojih je donijeta naredba. Za strance koji imaju potvrdu o izraženoj namjeri a borave u privatnom smještaju je NF "Građanska alijansa" dostavila je podatke Direkciji za azil, i istima će takođe biti omogućeno da predaju zahtjev za međunarodnu zaštitu kada prestanu okolnosti zbog kojih je donijeta naredba Vlade, a bez obzira na istek zakonskog roka za predaju ovog zahtjeva. NF "Građanska alijansa" u saradnji sa Direkcijom za azil i korisnicima iz privatnog smještaja, uzima i vraća nove produžene potvrde o predatom zahtjevu, kako korisnici ne bi napuštali svoje domove i izlagali se riziku opasnom po zdravlje. Produženje potvrda o podnijetom zahtjevu za međunarodnu zaštitu, Direkcija za azil vrši u saradnji sa Direkcijom za prihvata stranaca, za lica koja se nalaze u smještajnim objektima Direkcije za prihvata. Timovi NF "Građanske alijanse" su svakodnevno ispred smještajnih objekata Direkcije za prihvata, komuniciraju sa povratnicima, i novim licima koji su ušli van graničnih prelaza u zemlju. U Pljevljima, gradu koji je najprometniji za prelazak u BiH, radi službenica NF "Građanske alijanse", koja takođe pruža besplatnu pomoć tražiocima međunarodne zaštite i prati rutu kretanja migranata i trend porasta broja migranata. Postavljeni su posterii na ulazu kampova sa osnovnim informacijama o NF "Građanskoj alijansi" koja pruža besplatnu pravnu pomoć tražiocima međunarodne zaštite u Crnoj Gori. U smještajnim objektima Direkcije za prihvata takođe su dostupni posterii i flajeri o mjerama zaštite i prevencije od virusa na više jezika (engleski, arapski, farski, urdu).

ADEL OMERAGIĆ
portparol BS
omeragicadel@gmail.com

Kriza nam pomaže da budemo bolje društvo

Aktuelna kriza koja je zahvatila cijeli svijet i koja je postala globalni problem, pred čovječanstvom je postavila jasan zadatak – kako ujedinjeni možemo doći do modela koji će pomoći svima.

Svaka kriza traži brzo djelovanje. Upravo su krizne situacije idealan trenutak za postizanje nacionalnog jedinstva. Sve podjele, bilo po rasnoj, vjerskoj, nacionalnoj, političkoj i svakoj drugoj osnovi danas ne postoje. Jer, danas smo važni svi, građani Crne Gore. U ovim trenucima, Crna Gora diše kao jedno. Iako, moram priznati, ima sporadičnih slučajeva ukazivanja na određene anomalije, smatram da nije trenutak. Važno je da sačuvamo onaj najvažniji resurs – a to su ljudi.

Izuzetno me raduje što u situaciji pojave korona virusa u Crnoj Gori, Vlada i Nacionalno koordinaciono tijelo za zarazne bolesti prihvataju sugestije koje dolaze sa strane, od pojedinaca iz struke, ako i grupacija. Konstruktivni prijedlozi koji su pristigli od strane opozicije, a koji su imali za cilj pružanje pomoći pojedincima i privredi u trenutnoj situaciji, prihvaćeni su od strane nadležnih. Samo na taj način možemo postići ono zajedništvo koje nam je itekako neophodno.

Važnu ulogu u vremenima krize igraju lideri država, ali i čelni ljudi resora. Mislim da je kontrolisanje emocija u ovoj situaciji od ključne važnosti, jer na taj način do običnog građanina stiže poruka da ne treba paničiti i da nema mjesta bilo kakvom strahu.

Sve ono što se desilo u prethodnom periodu, kao i reakcija države, u dobrom dijelu i poštovanje preporuka građana od strane nadležnih, ali i solidarnost ljekara, policijaca, novinara, službenika, političara, sportista, brojnih humanista, dobra je podloga da iz krize izađemo kao bolje, zrelije, humanije i odgovornije društvo.

MILAN VUJOVIĆ
novinar, Radio Bar
mornar.elementa@gmail.com

Komproms ili slobodni i fer izbori

Početak raspleta svake krize jeste u razgovoru, odnosno u dobroj volji da se taj razgovor obavi. Iskren, pošten razgovor bi trebalo da dovede do kompromisa. A kompromis je sporazum koji samo djelimično zadovoljava želje obje strana. U Crnoj Gori ne postoji dobra volja za iskrenim razgovorom, a kamoli za kompromisom.

Ako nema kompromisa o krizi izazvanoj usvajanjem Zakona o slobodi vjeroispovijesti, nju bi onda morali da se razriješe slobodni i fer izbori. Takve izbore bi jedino mogla da organizuje neka privremena Vlada, izabrana u Parlamentu, dakle, podržana od svih, čiji bi zadatak bio upravo da pripremi poštene izbore. Istina, i tu je potreban kompromis do kojeg je, čini mi se, nešto lakše doći.

Ali, šta ako na tim prvim slobodnim i fer izborima opet dobiju neslobodni i nefer, kao što se može dogoditi, jer Crna Gora ne zna za drugu vrstu vlasti osim one koja vlada po sistemu podjela na „naš“ i „njihov“? S tim da „našem“ može sve biti, a „njihovom“ samo ono što mu dozvoli „naš“.

Za Crnu Goru bi bila ljekovita smjena vlasti. Vjerujem da nova vlast ne bi bila bolja od sadašnje u te „svoje“ četiri godine, ali bi sigurno ona naredna koja bi znala da je smjenjiva i da će vrlo brzo odgovarati za svoje (ne)činjenje. A njen jedini zadatak bio bi da osnaži institucije sistema, da Crna Gora postane pravna država jednaka za sve. Poslije toga bi svaka vlast bila u dobroj prilici da unapređuje život građana.

Nažalost, kriza izazvana pandemijom korona virusa je pokazala koliko su besmislena sva naša politička i druga trvenja. Možda jedina pozitivna stvar iz ove pošasti je to što je na djelu pokazano kako bi trebalo da funkcioniše pravna država, jednaka za sve (Vlada bi uvijek ovako trebalo da radi u interesu građana i države, pa bismo i neuspjehe lakše podnijeli). I kako zajedništvom i solidarnošću možemo mnogo toga da ostvarimo.

I pokazalo se, takođe, da je u Crnoj Gori neuporedivo više dobrih nego loših ljudi.

NIKOLA PEŠIĆ

predsjednik Savjeta mladih Demokratske partije socijalista

nikolapesic@dps.me

Solidarnost u doba koronavirusa

Od kada je Svjetska zdravstvena organizacija proglasila pandemiju novog koronavirusa, početkom marta ove godine, ne samo da se svakodnevni život svakog od nas na planeti promijenio već su i svi standardni politički procesi potpuno usmjereni ka borbi za život svakog pojedinca i očuvanja javnog zdravlja. Širom svijeta veliki događaji, sastanci pa i izborni procesi su otkazani.

Sve ovo govori da sada svi imamo samo jedan izazov i samo jedan zadatak - da pobijedimo ovu pošast koja nas je sve zadesila, bez obzira na kom dijelu planete živimo, koje smo vjere, nacionalnosti, da li smo bogati ili siromašni - sada smo svi u zajedničkoj borbi za zdravlje svih nas.

Kada je u pitanju Demokratska partija socijalista svi naši kapaciteti u ovom trenutku su usmjereni na suzbijanje širenja koronavirusa i pomoći našim građanima. Kao što smo svjedoci, država Crna Gora je pokazala visok stepen odgovornosti u ovom za našu državu najtežem trenutku od Drugog svjetskog rata.

Iskoristio bih ovu priliku da apelujem na sve političke subjekte, nevladine organizacije ali i građane, da sada zaboravimo na sve podjele, razlike i lične ambicije koje su u redovnim prilikama prisutne, i da svi zajedno svu našu snagu, energiju i resurse usmjerimo ka očuvanju zdravlja naših građana i građanki.

Takođe moramo da iskažemo zahvalnost svim zdravstvenim radnicima, ali i onima koji svakodnevno rizikuju svoj život i živote svojih porodica kako bi pomogli drugima i smanjili posljedice ovog teškog zla koje nas je zadesilo.

Budimo solidarni, odgovorni prema sebi, prema svojim najbližima ali i onima oko nas kojima je pomoć potrebna.

Crnogorski narod je hrabar, jak, odvažan i odgovoran, i siguran sam da ćemo uz poštovanje svih mjera koje nam je struka propisala i iz ovoga zajedno izaći kao pobjednici, sa najmanje moguće posljedica.

MILAN ŽUGIĆ
agencija MINA, urednik
milan.zugic@mina.news

Politička previranja u sjenci korone

Politička situacija u Crnoj Gori od konstituisanja posljednjeg saziva parlamenta 2016. godine, konstantno je zategnuta. Bez dileme da su je obilježile afera koverat, sumnja na korupciju u vrhu tužilaštva, afera stanovi, protesti pokreta “Odupri se”... Zajedno s tim, ili još bolje kao posljedica političkih previranja, došli smo u situaciju da u Tužilaštvu, Sudskom savjetu, Ustavnom sudu...imamo takozvano VD stanje, bez jasne naznake kada bi i na koji način to moglo biti riješeno. Iako je sve to išlo na ruku opoziciji, ona nije umjela da iskoristi na pravi način. Od gromoglasne zajedničke najave, nekoliko dana nakon izbora, da će sve opozicione partije bojkotovati rad parlamenta, došlo se u situaciju da je manji dio opozicije ostao van skupštinskih klupa. Situacija je kulminirala krajem godine usvajanjem Zakona o slobodi vjeroispovijesti, incidentima u Skupštini i hapšenjem poslaničkog kluba Demokratskog fronta. Protestne litije, u kojima je za crnogorske prilike učestvovao ogroman broj građana, i koje su obilježile početak godine, dodatno su zakomplikovale stvari. Epidemija koronavirusa bacila je u drugi plan sva dešavanja na političkoj sceni. Ni taj, trenutno gorući problem u svijetu, nije donio neki jedinstven potez političkih aktera vlasti i opozicije. Epidemija, za koju se ne zna koliko će trajati, sigurno će uticati na političke prilike, a čuju se i zahtjevi da jesenji parlamentarni izbori budu odloženi. Ono što bi moglo da bude posljedica epidemije, odnosno njenog uticaja na ekonomske i društvene prilike, jeste jačanje populističkih i nacionalnih političkih partija i ideja, onda kada se o COVID-19 bude pričalo u prošlom vremenu.

MILAN RADOVIĆ
programski direktor GA
milan@gamn.org

Položaj Roma, osoba sa invaliditetom, starih i drugih ranjivih grupa

U toku borbe protiv korona virusa, nadležne državne institucije propisale su mjere kojih svi građani treba da se pridržavaju u cilju zaštite svog i zdravlja drugih. Ove mjere uglavnom se odnose na to šta su građani dužni da rade ili od čega treba da se uzdržavaju.

S druge strane, slabe su ili nedovoljno razvijene mjere koje su usmjerene na podršku građana, posebno onih ranjivih, da se pripreme za ovu situaciju kao što je epidemija korona virusom.

Na osnovu izvještaja Zaštitnika ljudskih prava i sloboda, domaćih NVO i međunarodnih organizacija koje se bave ljudskim pravima možemo reći da se u najranjivije grupe danas generalno u Crnoj Gori nalaze Romi, osobe sa invaliditetom, stari, siromašni.

Važno je danas onda i sagledati poziciju ovih ranjivih grupa. Država je, na primjer, pomogla najugroženijim penzionerima uplatom od 50 eura. Ugroženim grupama pomoć, vidljivije, pružaju humanitarne i nevladine organizacije. Ovih dana možemo pročitati da se upravo one brinu i sprovode određene aktivnosti kako bi došli do tih ranjivih kategorija stanovništva i pomogli im u obezbjeđivanju osnovnih namirnica za život, dezinfekciona sredstva i lijekove.

Dovoljno je napomenuti da Romi značajno kraće žive od prosjeka ostalog stanovništva, da je stepen siromaštva značajno veći nego kod ostalog stanovništva i da su u većem riziku od ostalih građana jer njihova naselja često nemaju osnovne infrastrukturne uslove, pa je higijenu teže održavati, te su šanse za širenje virusa veće. Osobe sa invaliditetom, takođe, i u redovnim uslovima su diskriminisane, sa brojnim barijerama za fizičko kretanje, u siromaštvu, diskriminisane prilikom zapošljavanja i liječenja. Kada su u pitanju stari oni se često i sa hroničnim bolestima suočavaju sa obavezama da ostanu u kući i ne izlaze, čime su dovedeni u situaciju da ostaju bez osnovnih namirnica za život i da ne mogu da plaćaju režije ili da podižu penzije. Zbog svega toga potrebno je razviti efikasne mjere za zaštitu ranjivih kategorija koje će predvidjeti sistemski pristup u obezbjeđivanju hrane zbog nedovoljnih materijalnih sredstava ranjivih grupa, nabavku i dostavljanje lijekova, dezinfekcionih sredstava, paketa za higijenu i čiste vode. Treba osigurati valjano informisanje ovih grupa tokom trajanja epidemije, jer često nemaju adekvatne resurse za isto i obasipaju se lažnim vijestima koje doprinose panici. Zatim, potrebno je da se obezbijedi da ne budu isključeni sa elektro i internet mreže, da se oslobode plaćanja računa tokom trajanja ove situacije zbog, u najvećem broju slučajeva, gubljenja bilo kog oblika zarade.